

*Lasteaiadiskursus
väärtuskasvatuse
aspektist*

Halliki Harro-Loit

TÜ ajakirjanduse ja
kommunikatsiooni instituut

Miks diskursus?

- Lasteaiapäev sisaldab:
  - kõnelusi (lapsed omavahel, õpetaja juhendamine, õpetaja küsimused, õpetaja jutustused, käsud jms)
  - Rituaale
  - spetsiifilise struktuuriga kommunikatiivsed formaadid (hommikuring, unejutt, õppimine; mängud)
  - Modaaluste vahetusi (verbaalne, visuaalne, kehakeel jm)

Vaatlus (salvestatud)
kolmes lasteaias (Halliki
Harro-Loit, Kadri Ugur ja Triin Lill)

linna suur eralasteaed, "hea algus" (1)
valla väike lasteaed (2)

linna munitsipaallasteaed (3)

Kokku on materjali umbes 30 tundi

- Kolm erinevat "kultuuri"; sarnased "formaadid - "hommikuring"; õpitegevused; kehaline kasvatus (1ja 2)aeg õues,,unejutt, mäng. ERISTUS - KUIDAS midagi tehti

Väärtuskasvatuse

"kohad" - kaardistades küsime, millal on väärtuste kommunikatsioon teadlik ja reflekteeritud, milla võiks olla ja kui palju kõike seda teadvustame?

- Rituaalid (nt. Söömine, magamaminek, hommikuringi alustamine, kuidas lapsi kõnetatakse...sündmuste tähistamine jpm)
- Dialoogid, konfliktid, kaebamised...
- Kehaline kasvatus ja üppetegevused
- Mängud (oluline on küsida, kes ja kuidas mängu suunab?) ja mänguasjad/sh arvuti
- Narratiivide esitus
- Muusika esitus
- ...

Kuidas....

➤ Kasvataja hääletoon ja MIDA ta märkab

➤ ...ma tõmbasin enda masina käima plõnn plõnn prrrr. Vaata, ma tõmbasin enda masina käima. uup, puup... K: R, võtame hääle vaiksemaks, onju.

➤ Kuivõrd on sotsiaalsete oskuste arendamine teadlik?

➤ Laste võimalus valida ja otsustada; keeldude ja käskude hulk ja andmise viis

➤ Kas kasvataja osaleb, kontrollib või on vaatleja, kes sekkub vaid tungival vajadusel?

➤ Kui palju lapsed omi väärtusi peegeldavad (mängus dialoogdes) ja kui palju suunatakse neid nende väärtuste õle ARIITI EMA?

Kaks kehalise kasvatuse tundi:

- Ühes lasteaias oli ülesandeks juhtida suletud silmadega sõpra määda "takistusi sisaldavat võimalt"
- Teises lasteaias sisaldas mäng võistlust ja väljalangemist

Hommikuring lastaias 1

Kõigepealt heliseb kelluke. Siis võtavad ringis istuvad lapsed kõrval oleval sõbral käest kinni.

Kõik jäävad hästi vaikseks. Kasvataja vahetab veel kohti, nii et R ja H kõrvuti ei istuks. Käest võetakse taas korralikult kinni.

- K: mis päev täna on? Lapsed kooris: reede
- K: (ütleb vaikselt ette) reedel lastepere sõprusringis ütleb tere
- K + lapsed kooris: reedel lastepere sõprusringis ütleb tere. Väike neiu, väike mees, tore päev meid ootab ees. /Seejärel lastakse käest lahti./
- K: R juba hakkas rääkima, et täna on 31...31...
- lapsed segamini ja korraga: 31 okt...oktoober
- K: 31. oktoober on täna, onju. 31 oktoober, see tähendab seda... Maria, kuku
- keegi poiss: kõige viimane oktoober
- K: Mis sa ütlesid, Erik?
- Erik: viimane oktoober
- K: viimane oktoober tähendab...katsu istuda niimoodi korralikult...mis siis, homme tuleb kui ei K: ei tule talv, ei tule. Mis tuleb peale oktoobrit?
- keegi laps: lumi!
- olegi oktoober enam?
- keegi laps: talv!

Hommikuring lasteaiaas 1 (dramatiseeritud narratiiv)

- *K: elas kord üks väike pruun lind. Ta tiib oli saanud haavata. Ta ei saanud koos sõpradega lõunamaale lennata. Kõht oli väga väga tühi, sest kusagilt ei olnud enam süüagi leida. Väljas oli päris külm ka juba. Linnukene tahtis natukene varju leida, natuke sooja, natuke süüa. (Kasvataja sosistab: R kuulab ka. R, kui sa ei taha kuulata, mine istu sinna (viipab käega eemale). Kuula siis.) Linnuke läks keksis, ta ei saanud ju lennata, onju, keksis ühe puu juurde. Mis puu see on? (Kasvataja liigutab lindu akna juures, kuhu on kleebitud puude pildid puult pärinevate lehtedega)*
- *kooris: kask*
- *K: kallid kaseke, palun võta mind enda juurde varju*
- *Teine K: ei, mina olen väsinud, minul pole aega sinuga üldse tegeleda*
- *K: lind oli väga kurb. Heakküll, ega siis sundida ka ei saa. Linnuke lõks keksis järgmise puu juurde. Mis puu see on?*
- *Lapsed kooris: vaheer*

Narratiivis sialduvate väärtuste otsene refleksioon

- K: U ja R, te võite minna ära hommikuringist kui te ei soovi kuulata. ükski laps ei pea olema hommikuringis. Hommikuringis käivad tarkust ja mõtteid kogumas need kellel on soovi siin olla. Iga laps mõtleb nõud ise vaikselt kes sina tahaksid rohkem olla. Kas sina tahaksid rohkem olla see lehtpuu siin (*kasvataja näitab käega puudele akendel*) või sina tahaksid olla rohkem see okaspuu. Mõtle vaikselt kuidas oli. Kas sina tahaksid oma sõbrale olla rohkem selline tõrjuv ja ajad sõbra minema või sa tahaksid olla rohem kuusk, kes võtab sõbra enda juurde.
- kooris ja läbisegi: kuusk, mina olen kuusk, tahan olla kuusk
- K: Kuula sõbrake, kuidas sa pidid mõtlema. Vaikselt, omaette. //---//

Väärtused ja dialoog

kasvataja küsib järjest lastelt mööda ringi, et kes sina tahaksid olla. Vähemalt neli last ütlevad vastuseks, et tahaksid olla kuusk. Viies ütleb, et tema tahaks olla kask.

K: tahaksid olla kade kask?

Poiss: jah

➤ edasi ütlevad jälle kõik, et tahaksid olla kuused.

K: mina taaksin ka olla kas kuusk või kadakas. Rain, kas sa oled pris kindel, et tahaksid olla kask oma sõbrale? Kas sa tahaksid...

➤ R: ...valge mustaga

Kasvataja isik ja pädevus

- Oskus märgata
- Oskus nt. Narratiivide ja *küsimuste* abil
nt. Järjekindlalt väärtustada empaatiat
ja hoolivust
- Rituaalide loomise oskus (nt. Õhe lapse
viimane lastaiapäev; kallistused enne
uinumist jpm)
- Oskus selgitada
- Oskus motiveerida lapsi enam ise
looma ja initsiatiivi näitama?

Lastaia

organisatsioonikultuur

- Kas väärtused on kogu majas ühesugused ja kas lapsed osalevad reeglite ja väärtuste kokkuleppimises?
- Milline on oskuste, teadmiste ja hoiakute arnedamise proportsioon? (teadmisi ja intellektuaalset arengut nõuavad eeskätt vanemad)- lastead 3
- Kas lastaia väärtuste ja põhikooli väärtuste vahel (kooliorganisatsiooni tasandil) on lõhe või sünergia?
-

Aitäh kuulamast!